

למרות נפילת הפרוקסי: האיום האיראני עדיין כאן, והוא לא קטן

written by רות וסרמן לנדה | 03.01.2025

אומנם הפרוקסים שלה הוכו אנושות, אך איראן לא מוותרת על תוכניותיה להשתלט על ירדן והרשות הפלסטינית ועל הגבולות שלהן עם ישראל. ציר האיראני אכן נחלש באופן משמעותי. ראשית, הזרוע החזקה ביותר של הרפובליקה האסלאמית חזיבאללה נחלשה באופן ניכר, כשהארגון איבד כמעט את כל צמרתו וחלקים משמעותיים ביותר ממצבור אמצעי הלחימה האדיר שלו בלבנון.

חמור מכך, נעלם כלא היה נתיב ההברחות הנוח ביותר של איראן לחזיבאללה, על אדמת סוריה, שהפכה עד למהפכה האחרונה לחצר האחורית של משטר האייתוללות.

בעקבות ניצחון צבא הג'יהדיסטים של אבו ג'ולאני, הפכה סוריה ממגרש המשחקים של איראן למגרש המשחקים של רג'פ טאיפ ארדואן, שאינו שש לאפשר לאיראן את המשך דריסת הרגל שלה באזור.

לא רק שמסלול המנהרות המפואר שהתגלה בגבול סוריה-לבנון וששימש את איראן להברחת הנשק לחזיבאללה, הפך לבלתי נגיש, אלא שגם המרחב האווירי מעל סוריה נסגר עבורה, והגביר את רמת הפאניקה בטהרן בשל היעדר דרכים חלופיות להמשך חימוש החזיבאללה. בנוסף, המיליציות השיעיות בעיראק הכריזו שהן מסרבות להמשיך להיאבק בעבור הציר, וגם תנועת חמאס נמצאת כעת בשפל חסר תקדים מבחינת כוחה ברצועת עזה.

טהרן ברמאללה

ולמרות כל האמור לעיל, עדיין לא נאטמו הדרכים העקלקלות שנותרו לטהרן להמשיך ולהשפיע לשליה על המרחב. שתי זירות השפעה משמעותיות נותרו למשטר האייתוללות באזור: הממלכה הירדנית ויהודה ושומרון.

בשתי הזירות הללו קיים מצבור משמעותי של פלסטינים מתוסכלים, ששוכנעו במרוצת השנים שהשלטון הקיים יהיה אשר יהיה איננו נכון עבורם, ושכדאי להפילו על מנת לזכות בכל אשר ידם אינה משגת כעת: אדמה, עושר וגאווה לאומית.

בזירה הירדנית, זה שנים שאיראן מנצלת את חולשת הממלכה, מצבה הכלכלי הרעוע והשסעים האינהרנטיים בין השבטים הבדואיים. כך היא מדרבנת את ההמון הפלסטיני בממלכה ההאשמית לתמוך בגורמים אסלאמיסטיים, בדמות חמאס, הג'יהאד האסלאמי ועוד, לחתור תחת המלך עבדאללה ולהתכוון לפלישה ומתקפה נגד ישראל משטח ירדן. במקביל, היא משתמשת

באדמת ירדן כמעבר נוח להברחת סמי הקפטגון, שמימנו את שלטון אסד בסוריה עד לא מזמן וכן את חיזבאללה בלבנון.

בנוסף, טהרן נהגה בשטח ירדן כבשלה, והבריחה דרכו אמצעי לחימה רבים לחמאס ולג'יהאד האסלאמי ביהודה ושומרון. כעת, עם נפילת משטר אסד ונוכחותם של כוחות המורדים על גבול סוריה-ירדן, מצאה לעצמה איראן אומנם מתחרים על ההשפעה בירדן, אולם היא עדיין אווזת בכוחה באזור, וכחיה פצועה שגבה נצמד אל הקיר [?] היא עוד עלולה להיות הרבה פחות מחושבת מבעבר.

ביהודה ושומרון משמרת איראן את השפעתה באמצעות חמאס והג'יהאד האסלאמי, שאותם היא מחמשת כבר שנים, במטרה ברורה לחתור תחת שלטונו של אבו מאזן.

לא מדובר בהתפרצויות ספורדיות של יריבות מקומית בין הפת"ח לחמאס, אלא בתוצאות מחושבות היטב של הטיפוח ארוך השנים של איראן, שנועד להחליף את שלטונו המושחת של אבו מאזן והרשות הפלסטינית בשלטון הנשלט בפועל על ידי טהרן עצמה, מה שיאפשר לה גישה בלתי אמצעית כמעט לגבול עם ישראל.

ארדואן מחכה בסיבוב

החות'ים אף הם אינם טומנים ידם בצלחת, ומזכירים לעולם שהם קיימים ושהינם בבחינת כוח שיש להביא בחשבון, אך נראה כי החוט המקשר בינם לבין איראן אינו מהודק כפי שטהרן אולי הייתה רוצה שיהיה.

ייתכן שחימושם עד כה והרכות שבה נהג כלפיהם ממשל ביידן האמריקאי, כשהסיר את שמם מהרשימה השחורה של ארגוני הטרור, העלו באופן מלאכותי את הביטחון העצמי של הארגון, ולכן חשוב להשיב אותו לממדיו הטבעיים.

גם העסקנות ארוכת השנים של איראן בזירה האפריקאית, דוגמת סודן אך לא רק, חשובה, ואסור לשכוח שבפועלה שם, טהרן למעשה הכשירה את הקרקע לשימוש במדינה כאובה ומוכה זו כבמדינת מעבר להברחות נשק ליעדים נכספים מבחינתה.

נוסף על שלוש הזירות הללו, ממהרת טהרן להשיג את היעד האולטימטיבי [?] יכולת גרעינית שתהפוך את יכולת המיקוח שלה אל מול גורמים אזוריים מתחרים כגון טורקיה, ומעצמות כגון ארה"ב [?] למשמעותית ביותר.

מכאן, החשיבות העליונה במיגור היכולות הללו כבר עכשיו, לפני שאיראן תגיע אל נקודת האל-חזור, ואף תגרור אחריה תהליך של גירעון אזורי במדינות נוספות דוגמת מצרים, טורקיה ערב הסעודית ועוד, שאף הן שואפות [?] וחלקן כבר פועלות [?] לקידום מטרה זו.

יתרה מכך, האיראנים, שרואים במורדים הסונים בסוריה אויב מר, ולאחרונה אף הגדילו לעשות

ואמרו זאת באופן גלוי ופומבי ☒ גם הם אינם ממהרים להכריז על טורקיה ועל הסולטן הטורקי ארדואן, כעל אויב, הגם שברור לכולם כי התחרות ביניהם מוחשית ואפלה.

ארדואן, שהוא הזוכה הגדול מהמצב הנוכחי בסוריה, הפך לגורם שאליו ינהרו עמי האזור במטרה להתמקח על ביס בעוגה האזורית. זאת משום שהוא הפך לבעל ההשפעה על מסלול שינוע אנרגיה עוקף סין-איראן-אירופה, בדמות תוואי שקיים מגוש המדינות המשתייכות אתנית לטורקיה (טורקמניסטאן, טג'יקיסטאן וכו'), דרך סוריה שכעת הינה דה־פקטו בשליטת אנקרה וערב הסעודית ☒ אל אירופה. התוואי הזה קצר וזול יותר מקודמו, ולכן הוא מעניק לארדואן כוח והשפעה רבים מאוד במרחב.

לפיכך, ייתכן שעוד נראה את טהרן בולעת את כבודה, וכמנהג האזור ☒ מגיעה לארדואן במטרה להתמקח על חלקה. בנוסף, זה יהיה יותר מסביר שהיא תנסה "לרכוש" או לשחד את דרכה חזרה למנהרות ההברחה מסוריה ללבנון, במטרה להמשיך ולצייד את חיזבאללה. כל זאת, כמובן, על חשבון גבם של אזרחי איראן, שכבר שנים סובלים מהיעדר משאבים, המוסתים לשם שאיפותיו האימפריאליסטיות של המשטר האיראני.

בעוד העולם בוחן את השלכותיה של ההפיכה הג'יהדיסטית בסוריה ואת הדרכים להתמודד עימה, חשוב גם להבין שאויב מובס הוא אויב מסוכן ביותר, וכי האיום האיראני עודנו שריר וקיים במרחב.

פורסם במעריב, בתאריך 03.01.2024.

****הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.****